

CURRICULUM DE EDUCAȚIE PARENTALĂ ȘI METODOLOGIA DE ORGANIZARE ȘI REALIZARE A PROGRAMELOR DE EDUCAȚIE PARENTALĂ

CHIȘINĂU, 2018

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE ȘI INFORMARE A FAMILIEI

CURRICULUM-ULUI DE EDUCAȚIE PARENTALĂ ȘI A METODOLOGIEI DE ORGANIZARE ȘI REALIZARE A PROGRAMELOR DE EDUCAȚIE PARENTALĂ este parte din Pachetul de resurse **EDUCAȚIE PARENTALĂ** și au au fost elaborate în cadrul proiectului “Dezvoltarea și testarea/pilotarea Programelor de Educație Parentală în Republica Moldova” (2016, 2018), susținut de UNICEF și implementat de Centrul Național pentru Educație Timpurie și Informare a Familiei (CNETIF).

Punctele de vedere exprimate în acest Pachet de Resurse sunt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștea aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat proiectul sau care a asigurat managementul acestuia.

Autori:

DIMA Angela, master în management peșcolar, metodist, Instituția de educație timpurie nr. 201, or. Durlăști

PELIVAN Viorica, master în pedagogie, specialist principal – metodist, DGETS, Chișinău

Coordonatori:

VRÂNCEANU Maria, psiholog, consultant, Ministerul Educației

ZOTEA Natalia, master în psihologie, metodist, Instituția de educație timpurie nr. 183, Chișinău;

Variana de pilotare

CUPRINS:

I.	Întroducere	4
II.	Curriculum de Educație Parentală	6
III.	Metodologia de organizare și realizare a programelor de educație parentală	14

ÎNTRUDUCERE

Programele de educație parentală pentru domeniul *Educație Timpurie* au fost elaborate în cadrul proiectului Ministerului Educației *Parteneriat Global pentru Educație*.

Scopul principal: producerea schimbărilor la nivelul cunoștințelor, atitudinilor, abilităților și competențelor parentale, favorabile unei bune creșteri și dezvoltări ale copiilor și consolidarea comportamentelor pozitive ale familiilor cu copii mici cu vârsta cuprinsă între 0-6(7) ani.

Obiective generale ale Programelor pentru Educație Parentală (PEP):

- transmiterea unor cunoștințe și informații în legătură cu rolul de părinte în vederea dezvoltării abilităților și competențelor necesare creșterii și dezvoltării copilului mic;
- formarea conștiinței educative a părinților în scopul îndrumării, îngrijirii și educării eficiente a copilului - să ajute părinții să conștientizeze poziția pe care o ocupă în relația cu copilul lor, natura acestei relații, eficiența activităților de educație parentală;
- modificarea opticii pe care părinții o au asupra întâlnirilor din cadrul activităților cu părinții;

În elaborarea PEP (cu accent pe metodologia de lucru cu părinții) se va ține cont de anumite realități:

- Părinții sunt deschiși spre comunicare, dacă educatorul are calități empatică și abilități de comunicare asertivă.
- Părinții nu au încredere în grădiniță, în instituție, însă pot avea încredere în cadrul didactic. Relația grădiniță-familie nu are o temelie solidă, însă multe cadre didactice au început să construiască deja pe aceasta. În grădiniță o adevărată educație a copilului trebuie dublată de o educație a părinților. Educatorul este cel care trebuie să sape adânc și conștient în stratul afectiv al relației cu părinții pentru a înfișe pilonii încrederii, respectului, determinării și cooperării.
- Realitatea impune prezența unui părinte pozitiv în fiecare casă, iar acesta poate fi format în cadrul activităților cu părinții. Orice părinte care participă la aceste întâlniri trebuie să se simtă provocat, trebuie să i se prezinte în câteva cuvinte necesitatea intervenției lui în educația copilului și trebuie să i se demonstreze că el poate fi unica soluție pentru o mare problemă a copilului.
- Părinții trebuie mereu provocați, stimulați, optimizați pentru ca relația dintre grădiniță și familie să se bucure de încredere și suport reciproc.
- Grădinița trebuie să câștige încrederea familiei, iar familia trebuie să abordeze cu interes și seriozitate creșterea și dezvoltarea copiilor.
- Grădinița și familia trebuie să conlucreze pentru a satisface nevoile emoționale ale copiilor, pentru a-i disciplina, pentru a-i proteja.
- Părinții au, în general, o idee bună despre propriul comportament considerând că dețin numeroase și apreciable abilități parentale.
- Părinții cunosc pașii pe care trebuie să îi parcurgă pentru a construi și întreține o relație pozitivă cu copiii lor, însă, uneori, situația și starea emoțională a lor sau a copiilor deteriorează această legătură prin indiferența, nervozitatea și agresivitatea cu care cele două părți se implică.

- Părinții știu că pedeapsa fizică nu aduce beneficii în relația pe care o au cu copiii lor, dar, totuși, recurg la aceasta, de cele mai multe ori, din aceleași motive: stres, lipsa timpului liber, încăpățânarea copilului etc.
- Părinții încearcă rezolvarea pe cont propriu a problemelor prin care trec copiii lor. Dacă rezultatele se lasă așteptate și ei obosesc, doar atunci apelează la serviciile educatorului și, mai rar, la ajutorul unui specialist. De cele mai multe ori, părinții refuză să accepte o problemă a copiilor lor, ratând astfel ocazia de a corecta greșeala care este încă mică.

Programele pentru educația parentală sunt destinate următoarelor categorii de beneficiari:

- Părinți/îngrijitori non-parentali ai copiilor de 0-6(7) ani ;
- Profesioniști (cadre didactice, asistenți medicali, asistenți sociali) care lucrează cu familiile copiilor de 0-6(7) ani.

Activitățile organizate în cadrul programelor de educație parentală vor fi orientate pe prevenirea și intervenția în cazul anumitor probleme (de sănătate, educație și protecție) cu care se confruntă părinții/îngrijitorii legate de creșterea, îngrijirea, dezvoltarea și educarea copilului.

Programele de educație parentală se vor dezvolta pentru diferite categorii de părinți/îngrijitori-non-parentali, criteriul de bază fiind vârsta copilului:

- *perioada prenatală,*
- *0-3 ani;*
- *3-5 ani;*
- *5-7 ani;*

Conținuturile programelor se vor axa pe aspectele/problemele generale și specifice ale creșterii, dezvoltării și educației copilului la fiecare perioadă de vârstă.

Educația timpurie pornește de la ideea că vârstele mici constituie baza dezvoltării personalității, iar pentru reușita educațională a copilului e necesar să fie antrenați toți “actorii” cu care acesta interacționează, începând cu membrii familiei, personalul din instituțiile de educație și terminând cu comunitatea.

I. CURRICULUM „PROGRAME EDUCAȚIE PARENTALĂ”

Componenetele de bază vor dezvolta 13 teme/subiecte de bază, comune pentru toate vârstele:

- Dezvoltarea timpurie a copilului.
- Rolurile parentale. Implicarea taților în creșterea și dezvoltarea copilului mic.
- Sarcina și nașterea.
- Semnele de pericol pentru viața și dezvoltarea copilului. Bolile infecțioase și Vaccinarea.
- Alimentația sănătoasă.
- Securitatea.
- Igiena.
- Comunicarea cu copilul. Dezvoltarea limbajului.
- Jocul și jucăria în viața copilului.

- Stimularea dezvoltării copilului;
- Pregătirea către școală;
- Protecția copilului față de abuz, neglijare, exploatare și trafic.
- Disciplinare pozitivă;
- Managementul stresului.
- Rolurile parentale;
- Implicarea taților în creșterea și dezvoltarea copilului.

CURRICULUM de EDUCAȚIE PARENTALĂ

Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Finalități de studii
La nivel de cunoaștere și înțelegere: • Să dobândească informații despre dezvoltarea creierului copilului în primii ani de viață și impactul asupra dezvoltării ulterioare a copilului și adultului; • să distingă aspecte importante ce țin de sarcină și evoluția ei; • să recunoască problemele posibile și stările de urgență în timpul sarcinii; • să identifice principalele semne de pericol pentru viața, sănătatea și dezvoltarea copiilor mici; • să recunoască pericolele care le prezintă bolile infecțioase pentru sănătatea copilului, familiei, comunității; • să cunoască principiile de bază ale alimentației sănătoase a copiilor de diferite vârste; • să înțeleagă beneficiile alimentației naturale pentru mamă, copil, familie, societate; • să identifice soluții pentru rezolvarea unor probleme simple și frecvent întâlnite privind alimentația copiilor; • să specifice principiile de bază ale igienei copiilor mici; • să aprecieze esența, formele, principiile și practicile pozitive de relaționare/comunicare a adultului cu copiii; • să înțeleagă importanța stimulării cognitive a copilului; • să distingă tipurile de abuz și semnele acestora; • să analizeze conflictele care apar/pot apărea în familie cu implicarea copiilor, tipurile și cauzele acestora, etapele de desfășurare, precum și strategii de aplanare. • să identifice cauzele și simptomele stresului; • să identifice și să înțeleagă furia copiilor ca sentiment; • să determine statutul și rolurile specifice ale părinților în construirea de situații de stimulare a învățării; • să identifice și să caracterizeze diferite tipuri de părinți; • să înțeleagă cum influențează tații asupra dezvoltării copiilor și a mamelor;
La nivel de aplicare: • să respecte drepturile copilului în familie și în societate etc. • să adopte comportamente sănătoase în timpul sarcinii; • să identifice diferențiat semnele de pericol pentru viața copilului de simplele semne de boală; • să promoveze recomandările esențiale privind stimularea, menținerea alimentației naturale și active și regulile de diversificare a ei;

- să promoveze recomandările esențiale privind igiena copiilor mici și a mediului în care trăiesc;
- să aplice principiile comunicării eficiente în relaționarea cu copiii;
- să deprindă abilități de creare a unei ambianțe eficiente de angajare a copilului într-un joc eficace;
- să enunțe principalele valențe de ordin socio-psiho-pedagogic pe care le are jocul în dezvoltarea copilului;
- să identifice principiile de bază pentru crearea contextelor de învățare specifice copilului sugar și copilului mic;
- să estimeze consecințele de scurtă și lungă durată ale abuzului asupra copilului mic;
- să evalueze impactul evenimentelor traumatice asupra creierului în dezvoltare.
- să posede/practice unele abilități pentru managementul stresului;

La nivel de integrare:

- să conștientizeze necesitatea satisfacerii nevoilor de dezvoltare ale copiilor de 0-7 ani;
- să conștientizeze importanța relațiilor dezvoltative, sigure, stimulative, predictibile și receptive pentru copiii de vârstă mică;
- să conștientizeze importanța familiei în viața copiilor de la naștere până la maturitate;
- să conștientizeze necesitatea apelării la medic pentru orice semn de boală a copilului, în special în caz de semne de pericol pentru viață;
- să conștientizeze importanța vaccinării propriului copil contra bolilor infecțioase.
- să propună soluții pentru rezolvarea unor probleme simple și frecvent întâlnite privind igiena copiilor mici;
- să identifice soluții pentru diversele situații/probleme apărute în relaționarea/comunicarea cu copiii;
- să fie capabili să inițieze împreună cu copiii activități manuale de confecționare a jucăriilor;
- să conștientizeze importanța construirii situațiilor de stimulare a învățării copiilor;
- să utilizeze eficient posibilitățile oferite de mediul înconjurător pentru stimularea cognitivă a copilului;
- să aplice activități de dezvoltare a abilităților de citit și scris la copii;
- să creeze și să sprijine situații de învățare specifice copilului de la naștere la 7 ani;
- să posede strategii de soluționare a situațiilor problemă a copiilor drept alternative de disciplinare a acestuia;
- să însușească tehnici de disciplinare pozitivă a copiilor;
- să manifeste comportamente non-abuzive și nonviolente de disciplinare a copiilor;
- să conștientizeze beneficiile disciplinării pozitive pentru copil;
- să conștientizeze consecințele pe care comportamentele diferitelor tipuri de părinți le pot avea asupra socializării copilului;
- să conștientizeze prejudecățile și stereotipurile existente în raport cu bărbații și tații, care „împiedică” implicarea lor efectivă în educația copiilor mici;
- să știe cum să implice tații în educația copiilor;
- să acceseze diverse surse pentru mai multă informare despre tați și paternitate-parentalitate.

CONȚINUTURI

**Nr. de ore
recomandat**

**Beneficiari/
părinți cu
copii de:**

Modulul I. DEZVOLTAREA COPILULUI MIC		
Tema 1. Copilăria timpurie – perioada posibilităților infinite pentru dezvoltarea copilului		
- Dezvoltarea creierului copilului mic	2 ore	0-1 an
- Ce sunt drepturile și nevoile copilului?	2 ore	0-7 ani
- Temperamentul copilului	2 ore	
Tema 2. Familia și influența acesteia asupra dezvoltării copilului		
- Statutul și rolurile părinților	2 ore	0-7 ani
- Cei șapte ani de-acasă	2 ore	3-7 ani
- Prima zi la grădiniță	2 ore	2/3-7 ani
- Prietenii mei	2 ore	2-3 ani
Modulul 2. SĂNĂTATEA COPIILOR		
Tema 1. Sarcina și nașterea		
- Sarcina	6 ore	Gravide și
- Nașterea		partenerii
Tema 2. Semnele de pericol în dezvoltarea copilului. Bolile infecțioase și vaccinarea		
- Semnele de pericol pentru viața, sănătatea și dezvoltarea copilului	2 ore	0-7 an
Tema 3. Bolile infecțioase și vaccinarea		
- Vaccinarea copilului: necesar sau...?	2 ore	0-7 ani
Tema 4. Alimentația sănătoasă		
- Alimentația naturală	2 ore	0-1 an
- Alimentația copilului sănătos	2 ore	1-3 ani
Tema 5. Igiena copilului		
- Igiena copiilor mici	2 ore	0-7 ani
- Formarea deprinderilor cultural-igienice și de autoservire la copiii de 1-3 ani	2 ore	1-3 ani
Tema 4. Securitatea copilului		
- Asigurarea securității copiilor	2 ore	0-7 ani
- Acordarea primului ajutor în caz de accidentare, traumă	2 ore	0-7 ani
Modulul 3. EDUCAȚIA COPILULUI		
Tema 1. Comunicarea cu copilul		
- Comunicarea cu copiii mici	2 ore	0-1 an
- Cum comunic cu copilul meu?	2 ore	3-5 ani
Tema 2. Limbajul		
- Stimularea dezvoltării limbajului la copilul de 3-5 ani	2 ore	3-5 ani
- Dezvoltarea limbajului și a comunicării la copiii de 5-7 ani	2 ore	5-7 ani

Tema 3. Jocul și jucăria în viața copilului		
- Jocul în viața copilului	2 ore	1-3 ani
- Ce înseamnă o jucărie bună?	2 ore	1-7 ani
- Rolul părinților în stimularea și dezvoltarea jocului la copiii de 5-7 ani	2 ore	5-7 ani
Tema 4. Stimularea dezvoltării copilului		
- Stimularea dezvoltării cognitive la copilul mic (0-1 an)	2 ore	0-1 ani
- Stimularea dezvoltării cognitive la copilul mic (1-3 ani)	4 ore	1-3 ani
- Stimularea dezvoltării cognitive la copilul de 3-5 ani	2 ore	3-5 ani
- Stimularea dezvoltării cognitive la copilul preșcolar de 5-7 ani	2 ore	5-7 ani
- Stimularea dezvoltării creativității și gândirii critice la copiii de 5-7 ani	2 ore	5-7 ani
- De ce gândim critic?	2 ore	5-7 ani
- Cartea în viața copiilor	2 ore	3-7 ani
- Dezvoltarea citit-scrisului la copiii de 5-7 ani	2 ore	5-7 ani
- Televizorul și computerul în viața copilului	2 ore	3-7 ani
Tema 5. Pregătirea către școală		
- Viitorul elev	2 ore	5/6-7 ani
Modulul IV. PROTECȚIA COPILULUI		
Tema 1. Maltratarea și violența: semne, consecințe și factori de risc		
- Identificarea cazurilor de abuz	2 ore	5-7 ani
- Un viitor ”fericit” sau potențială victimă de trafic.	2 ore	3-5 ani
Tema 2. Disciplinarea pozitivă		
- Disciplinarea pozitivă	2 ore	1-3 ani; 5-7 ani
- Alternative la pedeapsa copilului prin bătaie	2 ore	3-5 ani
- Pedepsirea copilului prin bătaie	2 ore	5-7 ani
Tema 3. Managementul stresului		
- Climatul familial și conflictele familiale	2 ore	1-3 ani
- Managementul stresului la părinți	2 ore	3-7 ani

II. SUPORTUL DE CURS /TEORETIC

Suportul de curs conține informația teoretico-practică, care urmează a fi transmisă părinților/îngrijitorilor, în formatul MESAJE IMPORTANTE – cu preponderență cele care sunt promovate de către organismele internaționale, abilitate în domeniu – UNICEF, OMS, Banca Mondială, UNESCO. Mesajele vor fi orientate spre formarea celor mai elementare, dar foarte importante cunoștințe, atitudini, practici parentale de îngrijire și dezvoltare a copilului mic din perspectiva sănătății, protecției, educației, care nu necesită timp, resurse financiare și materiale – doar foarte mult suflet și responsabilitate din partea părinților/îngrijitorilor non-parentali.

BIBLIOGRAFIE:

1. Anghel, T. (2004), *Psihologie prenatală și perinatală. Nașterea*, Ed. EUROBIT, Timișoara
2. Baci, A. și grupul. *Educația părinților*. București, 2006
3. Bacus, A. Jocuri pentru copii de la o zi la șase ani – București: Teora, 1998
4. Băran-Pescaru, A., *Familia azi. O perspectivă sociopedagogică*, Ed. Aramis, 2004
5. Cotigă, A.C. (2010), *O incursiune în psihologia prenatală. Sarcina, nașterea și atașamentul*, Ed. SPER, București.
6. Ciortan, N., Juncu, C. N Psatta, C. *Copilul meu merge la școală! Mic ghid pentru părinții elevilor de clasa I*. Ed. Compania, București, 2008.
7. Dumitrana, M. *Copilul, Familia și Grădinița*, Ed. Compania, 2000
8. Dumitrana, M. *Jocuri și jucării pentru preșcolari. Ghid metodic de activități realizate cu ajutorul unor materiale simple* – București: Compania, 2005
9. Edenhammar, K., Wahlund, C.; coord. Ediției Vrânceanu, M. *Nu există dezvoltare fără joc: Metode și condiții pentru jocul copiilor*, Chișinău: Arc, 2002
10. Engle PL, Black MM, Behrman JR, et al, for the International Child Development Steering Group (2007). *Strategies to avoid the loss of developmental potential in more than 200 million children in the developing world*, *Lancet*; 369:229–42.
11. Florea, N-A., *Școala și consilierea părinților*, Ed. ARVES, 2006
12. Gheorghe, D. M. *Jocul. Program educativ 0 – 4 ani elaborat în cadrul Proiectului „Mai multe centre de îngrijire pentru copilul tău, mai multe oportunități de angajare pentru tine”*, DGASM București, 2011
13. *Ghid pentru părinți. Copiii noștri și gândirea critică*. Cluj, 2004
14. Goldberg, Sally *50 de activități interactive pentru dezvoltarea copilului (0-3 ani)*. Ed. Polirom, Iași, 2009
15. Grantham-McGregor S.M., Cheung Y.B., Cueto S., Glewwe P., Richter L., Strupp B. (2007). *Developmental potential in the first 5 years for children in developing countries*, *Lancet*, 369: 60–70.
16. Hart, B., & Risley, T.R. (1995). *Meaningful differences in the everyday experience of young American children*. Baltimore: Brookes Publishing.
17. Ionescu, M., Negreanu, E. *Educația în familie-Repere și practici actuale*, 2006
18. Mitrofan, I., Mitrofan N. *Familia de la A... la Z*: Ed. Științifică, București, 1991.
19. Moraru, C., Petrovai, D., *Start pentru succesul învățării*, Ed. Humanitas Educațional, București 2004.
20. National Scientific Council on the Developing Child [NSCDC] (2004). *Young children develop in an environment of relationships. Working Paper N° 1*. Retrieved from <http://www.developingchild.net>

21. Reichlin, G. Și Winkler, C. *Ghid de buzunar pentru părinți*, București: Curtea verde, 2011
22. Sttanley Shapiro, Karen Skinulus, *Cum devenim părinți mai buni. Ghid practic*. Ed. Humanitas, București, 2012
23. Tapalaga, T. *Modalități de stimulare a creativității preșcolarilor*. Ed. Rovimed Vallieres, Suzanne *Trucuri psihologice pentru părinți. Cum să ne educăm copilul (0-3 ani)*. Ed. Polirom, Iași, 2009
24. Vallieres, S. *Trucuri psihologice pentru părinți. Cum să ne educăm copilul (3-6 ani)*. Ed. Polirom, Iași, 2010
25. Vrăsmaș E. *Consilierea și educația părinților*, Ed. Aramis, București, 2002.
26. Vrăsmaș, E. - *Intervenția socioeducațională ca sprijin pentru părinți*, Ed. Aramis, 2008
27. Vrăsmaș, E. și grup de autori, *PETI. Educație Timpurie Individualizată. Ghidul educatorului* – Chișinău: Cartier, 1999
28. Vrânceanu, M. și grup de autori, *1001 idei pentru o educație timpurie de calitate. Ghid pentru educatori* – Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica-CNETIF”, 2010
29. Vrânceanu, M. și grup de autori. *Jocuri pentru copii de toate vârstele*. Ghid pentru educatoare și părinți, CNETIF. Cu titlu de manuscris
30. Vrânceanu, M., Pelivan, V. Broșuri din seria ”Biblioteca pentru părinți” -*Jucați-vă împreună cu copilul dumneavoastră. Dezvoltați gândirea critică a copilului dumneavoastră. Citiți împreună cu copilul dumneavoastră. Comunicați cu copilul dumneavoastră*. CNETIF, UNICEF, 2014.
31. Vrânceanu, M., Pelivan, V, Zotea, N. *Cum să devii un părinte mai bun pentru copilul dumneavoastră*. Ghid pentru părinții care au copii cu vârsta sub 3 ani. Chișinău, 2017.

III. METODOLOGIA DE ORGANIZARE ȘI REALIZARE A PROGRAMELOR DE EDUCAȚIE PARENTALĂ

I. CONSIDERAȚII GENERALE

„A fi un bun părinte înseamnă să crezi cel mai bun mediu pentru dezvoltarea copilului tău, inclusiv educație și stimulare din primii ani de viață. Înseamnă să te asiguri că acesta primește îngrijirea și nutriția adecvată, că este protejat împotriva bolilor și accidentelor și primește un tratament adecvat atunci când este bolnav”

(Edmond Mcloughney, Reprezentant UNICEF, România).

Potrivit Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) familia deține principala responsabilitate pentru a asigura drepturile fundamentale ale copiilor și reprezintă cadrul de bază în care copiii sunt îngrijiți și crescuți, în care se crează primele relații importante și se pun bazele dezvoltării lui.

Toți copiii au nevoie și au dreptul de a beneficia de parenting. Parenting înseamnă să oferi permanent îngrijirea și sprijinul de care are nevoie copilul pentru a supraviețui și a se dezvolta. Aceste lucruri implică să îi asiguri copilului:

- stimulare/educație timpurie optimă;
- protecție împotriva pericolelor fizice;
- nutriție și îngrijiri medicale adecvate;
- relații interactive și afectuoase cu persoanele de referință;
- așteptări realiste asupra mediului înconjurător și a adulților;
- oportunitate de a învăța să coopereze, să împartă și să ajute;
- șansa de a deveni independent, de a fi responsabil și de a alege;
- oportunități de a lua parte la activități ce contribuie la dezvoltarea sa cognitivă;
- sprijin pentru dezvoltarea stimei de sine și a autocontrolului;
- oportunitatea de a socializa de a face parte dintr-un grup și de a avea o identitate culturală, cu alte cuvinte – simțul apartenenței;
- modele pozitive de urmat în viață.

Educația timpurie pornește de la ideea că vârstele mici constituie baza personalității, iar pentru reușita educațională a copilului e necesar să fie antrenați toți “actorii” cu care acesta interacționează, începând cu membrii familiei, personalul din instituțiile de educație și terminând cu comunitatea. Studiile recente au demonstrat, că în general, capacitățile parentale

prezic în mare măsură dezvoltarea emoțională, socială și cognitivă a copilului și sunt chiar mai importante decât frecventarea unui centru de îngrijire a copilului (creșa, grădinița), mai ales dacă serviciile acestuia nu sunt de cea mai bună calitate.

Îngrijirea și sprijinul acordat permanent de părinți joacă un rol crucial în dezvoltarea copilului la potențial maxim. Adesea, însă, părinții nu dețin abilitățile, cunoștințele sau resursele necesare pentru a-și crește copiii astfel, încât să asigure dezvoltarea lor la potențial maxim.

Rolul de părinte implică foarte multe cunoștințe și abilități necesare zi de zi, dar aceste cunoștințe și abilități nu sunt înnăscute și nici nu apar atunci când devii părinte. De multe ori părinții au întrebări la care nu au răspunsuri sau observă comportamente ale copilului lor la care nu știu cum să reacționeze. Confrunțați cu o serie de provocări, unii părinți recunosc că, deși doresc să asigure o educație corespunzătoare copiilor, sunt lipsiți de o pregătire psihopedagogică, de experiență și își doresc să participe la formări care să le dezvolte competențele necesare.

Educația și sprijinul pentru părinți trebuie să fie o prioritate, deoarece părinții contribuie în mod fundamental la dezvoltarea copiilor lor. Educația și sprijinul pentru părinți au ca efect nu doar părinți mai bine pregătiți și mai competenți, ci conduc la reducerea diferitelor probleme sociale, educaționale, psihologice și cele legate de sănătate. Din această perspectivă, educația și sprijinul pentru părinți constituie una dintre cele mai semnificative măsuri de ordin social și politic.

Educația parentală urmărește reducerea gradului de vulnerabilitate al persoanelor și presupune un transfer de competențe eficiente, de la specialist la familie, pe termen lung. Ea se adresează tuturor categoriilor de părinți, fără excepție, vînd activarea resurselor parentale intrinseci, mărirea competențelor și abilităților educative și nu modificarea unui comportament sau a unei structuri existente.

Prin programele de educație parentală nu se urmărește crearea unui mit despre părintele perfect, ci se promovează imaginea realistă despre provocarea și bucuria de a fi părinte, oferind părinților posibilitatea de a se redescoperi pe ei înșiși, de a-și îmbunătăți comunicarea și de a-și dezvolta abilitățile necesare îndeplinirii rolului de a fi părinte.

Activitățile organizate în cadrul programelor se înscriu într-o logică a prevenirii situațiilor problematice, se focalizează, în special, pe prevenire, și abea apoi – pe intervenție.

Programele de educație parentală pornesc de la câteva **idei fundamentale**:

- ✚ Toate familiile au nevoie de sprijin și susținere în creșterea copiilor, indiferent de nivelul veniturilor, al educației sau de tipul de familie/părinte despre care este vorba, în această perioadă în care conștientizarea importanței stimulării dezvoltării copilului, începînd de la naștere este din ce în ce mai răspîndită. Capacitatea familiei de a căuta ajutor și a se lăsa susținută de servicii sau profesioniști reprezintă un punct forte al acesteia, dar care depinde în mare măsură de colaborarea cu profesioniștii.
- ✚ Fiecare familie este unică. În perioada pe care o trăim, familiile se definesc printr-o mare diversitate în compoziție, statut economic, mediu cultural, valori și credințe la care aderă sau practici pe care le urmează. Familiile sunt susținute cu cele mai bune rezultate când se

arată respect și apreciere față de diferențe, iar mediul de educație în care este înscris copilul reflectă această specificitate.

- ✚ Părinții sunt recunoscuți drept primul educator al copilului, iar sistemele de educație sunt interesate, pe de o parte, să ajute la creșterea competențelor părinților, atâta timp cât în prima perioadă de viață (în cele mai multe cazuri, primii doi-trei ani de viață) ei sunt cei care interacționează cu copiii (iar prezența specialiștilor este cel mai adesea din domeniul medical și social), iar, pe de altă parte, să poată colabora consistent și adecvat la intrarea în instituția de educație timpurie.
- ✚ În perioada recentă, societatea noastră s-a confruntat cu fenomene care afectează familia și pun copilul sub semnul vulnerabilității: numărul sporit al divorțurilor și al familiilor monoparentale, creșterea șomajului în rândul părinților, mărirea numărului mamelor maltratate și al copiilor maltratați de părinți, sporirea numărului de copii lăsați în grija bunicilor sau cu părinți/mame adolescenți/adolescente. Toate acestea pun în evidență necesitatea întăririi sau formării competențelor parentale prin mijloace și servicii diverse.
- ✚ Scopul lucrului cu familiile este acela de a extinde competențele acestora, nu de a se substitui responsabilităților acestora. Familia este cea care își asumă răspunderea membrilor ei, pe care societatea, prin serviciile și resursele ei, nu o poate prelua, dar o poate susține. Familiile beneficiază cel mai mult atunci, când speranțele, interesele, punctele forte, dar, mai ales, nevoile, îngrijorările sunt în atenția specialiștilor preocupați de aceste familii.

Premisa de la care pornesc programele de educație parentală este aceea, că părinții au nevoie de informații, metode, tehnici care să-i ajute să-și dezvolte abilitățile parentale.

Categoriile de beneficiari, direcți și indirecti, ale programelor de educație parentală

Grupurile țintă, cărora li se adresează programele de educație parentală pe domeniul Educație Timpurie sunt:

- gravidele;
- părinții/îngrijitorii cu copii cu vârsta 0-3 ani;
- părinții/îngrijitorii cu copii preșcolari.

Părinții/îngrijitorii pentru care sunt elaborate/organizate programele de educație parentală pot proveni dintr-o varietate de medii sociale și cu experiențe foarte diferite. Unii sunt foarte tineri ori foarte în vârstă și își cresc nepoții sau sunt pentru prima dată părinți, pe când alții au experiența creșterii copiilor mai mari; în unele cazuri, aceștea sunt părinți care dispun de o rețea de susținere puternică (familie extinsă, posibilități de acces la specialiști sau servicii) *versus* cei care cresc copiii singuri și cu mari greutăți. În aceste condiții, unii dintre părinți privesc cu încredere statutul de părinte, dar la fel de mulți sunt cei care sunt nesiguri sau experimentează neputința. De asemenea, specificul cultural, genul și, mai ales, mentalitatea foarte diferită despre ce înseamnă să fii un bun părinte sunt aspecte care-i diferențiază pe beneficiarii programelor de educație parentală, dar fiecare vine cu dorința de a dăruir „ce-i mai bun“ copilului său.

Această provocare de a veni în întâmpinarea nevoilor de educație ale unei mari varietăți de părinți poate fi descurajatoare pentru orice educator parental. Deaceea, este foarte important ca educatorul parental să lucreze în pereche cu un alt educator parental – ambii pregătiți pentru a lucra cu familiile și a promova *parenting-ul* - și să conceapă un program complex de educație parentală pe baza studierii/identificării intereselor și nevoilor particulare ale grupurilor de părinți/ îngrijitori care definesc comunitatea respectivă.

Dimensiunea grupurilor de beneficiari ai programelor de educație parentală

Ideal ar fi ca la sesiunile de formare să participe ambii părinți, bunicii, membrii familiei extinse, astfel încât întreaga familie/toți îngrijitorii copilului să parcurgă același program de curs și fiecare membru să își însușească aceleași cunoștințe direct de la educatorul parental. Efortul colectiv al familiei are un impact mai mare și o eficiență sporită în ceea ce privește schimbarea unor atitudini și deprinderi de educare a copilului. Practica demonstrează că familiile preferă de cele mai multe ori să delege doar unul dintre părinți pentru a participa.

Se lucrează eficient cu **grupe de 10-12 părinți**, deoarece se facilitează participarea lor la discuții și exerciții și o implicare mai activă la program. În situația în care părinții/îngrijitorii din grup au un nivel mediu de educație (maxim nouă clase) se recomandă ca numărul maxim de membri să fie de 5-7, pentru a putea răspunde mai bine tuturor nevoilor și întrebărilor acestora. Este necesar să li se ofere acestor participanți explicații adecvate, bazate pe exemple practice și studii de caz, într-un limbaj care să excludă (sau să minimizeze) utilizarea termenilor de specialitate.

Locul unde se organizează cursurile pe programe de educație parentală

Cursurile pe programele de educație parentală se pot organiza:

- *la domiciliul familiei* - programe locale care vizează, în principal, familiile care au copii cu dizabilități, familii vulnerabile, sau familii cu nou-născuți sau bebeluși; astfel de programe pot fi axate, în principal, pe *informare*;
- *în instituții de îngrijire, medicale și educaționale* - cursurile de educație pentru părinți se pot desfășura, preponderent în maternități sau secții de pediatrie, centre de plasament temporar, grădinițe de copii, centre comunitare de educație timpurie, școli, centre de recuperare destinate copiilor cu dizabilități, centre de zi etc.;
- *în spații neutre de întâlnire* - în spații aflate în afara instituțiilor de protecție socială, a celor medicale sau a celor de educație (de exemplu: sedii ale primăriilor, caselor de cultură, centre de resurse pentru părinți și copii, spații private ale organizațiilor nonguvernamentale etc.);
- *educația parentală on-line* – programele de educație parentală pot fi susținute de materiale interactive on-line, instrumente special concepute pentru utilizarea online etc.

Durata și frecvența cursurilor pe programe de educație parentală.

În ceea ce privește *durata* programelor de educație parentală și *frecvența* întâlnirilor există puține cercetări care explorează durata optimă a unui program eficient de educație parentală sau frecvența optimă a întâlnirilor – totul depinde de necesitățile educaționale ale părinților/ îngrijitorilor copiilor mici. Evident, cele mai eficiente sunt programele cu durată

mai mare, acestea oferind posibilitatea producerii unor schimbări la nivelul atitudinilor și competențelor părinților, exersării interacțiunilor în cadrul grupului de părinți și consolidării unor comportamente ale participanților. Durata cursurilor și frecvența întâlnirilor poate varia în funcție de program, de grupurile țintă și de modelul dezvoltat. Pot exista programe care presupun întâlniri săptămânale ale părinților pe o perioadă de 8-9 săptămâni, întâlniri lunare timp de 7-9 luni sau chiar întâlniri trimestriale. Durata ședințelor trebuie să fie cuprinsă între 45 și 120 de minute, cu o frecvență de 1 până la 5 pe săptămână (José Guimon, 2006), timp în care părinții împărtășesc experiențele lor de viață, descoperă punctele tari și pe cele slabe începând să construiască o rețea de sprijin între ei înșiși. Cursul este un loc în care părinții învață despre rolul de părinte și dezvoltarea copilului, se simt motivați și nu se mai simt singuri în fața solicitărilor impuse de rolul de părinte.

Procesul de supervizare a programelor de educație parentală

Pentru a asigura calitatea serviciilor de educație parentală și dezvoltarea acestora, precum și flexibilitatea/adaptarea programelor la valorile familiale și sensibilitatea față de nevoile părinților/îngrijitorilor, aflate în permanentă schimbare, este necesară supervizarea/monitorizarea și evaluarea permanentă a desfășurării acestora.

Intensitatea programelor de educație parentală

Pot exista mai multe tipuri de programe în funcție de nivelul de intervenție al educatorului parental:

- **Programe de informare.** Sunt programele care urmăresc în principal să ofere informații părinților prin diverse canale, în ceea ce privește drepturile copilului, responsabilitățile parentale, nevoi ale copiilor, noțiuni despre dezvoltarea copilului, despre igienă, boli, alăptarea nou-născutului, vaccinări, îngrijirea copilului etc. În general, cele mai frecvente informații oferite părinților (în cadrul unor campanii de informare) sunt cele legate de aspectele medicale, fiind însoțite permanent de sfatul de a consulta medicul. Din această categorie fac parte și programe de informare din maternități sau secții de pediatrie, care pun accent pe îngrijirea, nutriția și observarea copilului de vârstă mică.
- **Workshop-ul** este considerat a fi “primul nivel *real* de educație parentală” (Carter, 1996, p. 10) pentru că se reduce asimetria puterii dintre specialist și participanți în condițiile unor interacțiuni intense în cadrul grupului și se poate realiza funcția de împuternicire a părinților. Este forma cea mai adecvată unei intervenții de grup specializate, dar care păstrează rolul de specialist și expert al educatorului parental.
- **Grupuri de discuții sau grupuri de suport.** Sunt considerate forme de organizare a educației parentale care pun accent pe latura reflexivă și pe rolul de facilitator al educatorului parental. Este o formă care potențează specificul cultural al mediului în care se desfășoară programul de educație parentală, valorifică experiența părinților și susține caracterul de *empowerment* al programului.
- **Evaluare sistematică și intervenție planificată** implică vizite la domiciliu și grup de lucru intensiv, specializat pentru diferite aspecte ale exercitării parentalității în condițiile existenței unei probleme specifice. Această formă de organizare a cursurilor de educație parentală a fost identificată în practica a două organizații care oferă servicii de educație parentală pentru părinții care au copii cu dizabilități.

- **Intervenție clinică.** Este tipul de intervenție destinat părinților care se confruntă cu diferite probleme care creează disfuncții majore în familie, ce afectează relațiile cu copiii și generează crize majore în mediul familial. În cazul programelor analizate, *intervenția clinică* este planificată în cadrul programelor mici (cu un număr redus de beneficiari) și care se concentrează asupra unor categorii de părinți cu probleme specifice (adolescenți delincvenți, adolescenți cu dizabilități etc.) și are nevoie de o expertiză specifică în domeniul terapeutic sau clinic (nu orice educator parental este capabil de intervenție clinică, pentru această este necesară o pregătire specializată).

Obstacole în realizarea Educației Parentale

În realizarea programelor de educație parentală este necesar de luat în considerare unele eventuale obstacole, bariere care depind atât de părinți, cât și de sprijinul din partea autorităților locale:

Disponibilitatea părinților/absența motivației. Experiența internațională, precum și unele crîmpee experiențiale din țara noastră arată, că în ciuda motivelor puternice de a participa la astfel de programe, există o sumedenie de factori care demotivează părinții, precum costurile implicate: timpul alocat (*ce presupune reducerea timpului liber și așa limitat al părinților*) și efortul necesar (*este, totuși, un proces de învățare*). De asemenea, unii părinți manifestă o rezistență deosebită față de participarea la astfel de cursuri, acceptând cu dificultate o recomandare externă cu privire la tehnicile de creștere și educare a propriului copil. Dincolo de organizarea timpului (invocată deseori ca imposibilitate a părinților de a participa la cursuri de educație parentală), părinții au tendința de a se considera buni părinți, fără a conștientiza că pentru exercitarea parentalității au nevoie de cursuri specializate.

În aceste condiții, înainte de a promova cursurile la nivelul unei instituții, este bine ca educatorul parental/formatorul să poarte discuții cu administrația instituției, cu câteva cadre didactice, astfel încât să afle care sunt problemele generale/necesitățile educaționale ale părinților cu privire la creșterea și educația copiilor mici și să prezinte cursurile punând accentul pe modul în care acestea răspund nevoilor concrete și urgente ale participanților;

Dificultăți de a identifica părinți/îngrijitori care au caracteristici/nevoi educaționale comune. Cel mai utilizat criteriu de selecție a părinților este cel referitor la vârsta copiilor; de aceea, concentrându-se pe anumite arii de expertiză, mulți dintre furnizorii de servicii păstrează acest criteriu în definirea și consolidarea identității programului (programe pentru părinți cu copii de vârstă mică, cu copii preșcolari, cu copii școlari etc.).

Calitatea și competențele educatorilor parentali/formatorilor. Studiile de evaluare internațională a programelor de educație arată, că educatorii parentali/formatorii sunt mai importanți pentru beneficiari decât conținuturile predate. Prin urmare, calitatea și competențele educatorilor parentali/formatorilor sunt un element fundamental pentru eficiența acestor programe. În lipsa unui sistem coerent de pregătire profesională, pentru dezvoltarea unui nucleu comun de competențe destinat diferiților profesioniști care au specializări diferite, programele de educație parentală se bucură de puțină vizibilitate și prestigiu social.

Absența măsurilor de suport din partea autorităților. Educația parentală se bucură încă de puțin sprijin din partea autorităților centrale și locale. Cea mai mare parte a

programelor de educație parentală nu beneficiază de o alocare de resurse din bugetele publice, de promovarea lor, de susținere prin infrastructura specifică cu spații, resurse umane etc. Lipsa de continuitate a finanțării programelor de educație parentală este cel mai invocat element critic pentru succesul acestor programe. Autoritățile locale nu au dezvoltat mecanisme de susținere a unor programe de educație parentală proprii sau de susținere financiară a celor oferite de furnizori privați.

II. ETAPELE DE DERULARE A PROGRAMELOR DE EDUCAȚIE PARENTALĂ.

Organizarea serviciului de educație/formare pentru părinți implică etape bine structurate, la fel de importante, și care se dovedesc de succes în cazul în care atât profesioniștii, cât și părinții se implică în modalități diferite și reprezentative.

Etapa I: Evaluarea nevoilor de formare ale părinților

Programul debutează cu o **evaluare inițială** a cunoștințelor/atitudinilor/comportamentelor pe baza unor chestionare ce se aplică părinților.

Evaluarea nevoilor educaționale presupune comparația între o stare de fapt (în care abilitățile pe care le deținem nu mai sunt suficiente pentru realizarea cu succes și eficiență a activităților) și o situație dezirabilă. Educatorul parental identifică nevoile într-o situație dată, în acest caz ceea ce participanții trebuie să învețe în cadrul unui atelier de lucru. Evaluarea nevoilor permite educatorului parental să planifice un atelier de lucru/o sesiune care să ofere participanților cunoștințele și abilitățile necesare specificului activității desfășurat de aceștia. Modalitățile prin care educatorul parental poate ajunge la structurarea unei liste de nevoi de formare pentru categorii diferite de participanți pot fi diferite, spre exemplu, chestionarele de atitudini și cunoștințe (vezi anexe).

Un aspect care ar putea duce la îmbunătățirea/obținerea rezultatelor așteptate ar fi stabilirea temelor în acord cu părinții. Pot exista subiecte care nu sunt prezentate, de o importanță majoră pentru aceștia, întrucât nu vor ști cum este indicat să reacționeze.

Recomandare

În implementarea oricăror cursuri pentru părinți, educatorul parental trebuie să fie pregătit pentru grupuri de participanți foarte diferite din punctul de vedere al: vârstei, maturității, experienței educaționale, etniei, culturii din care provin, categoriei sociale, sexului, responsabilității față de familie/copii, ocupației curente și responsabilității profesionale, gradului de încredere în sistemul de educație sau în instituție, gradului de implicare și disponibilitate de dedicare în activitatea copilului, precum și motivației proprii învățării sau stilului propriu de învățare. Încă din primul moment al interacțiunii cu părinții sau membrii familiei, educatorul parental e nevoie să exprime explicit și continuu principiul acceptării diferențelor individuale, în mod concret prin gama largă de activități propuse, prin materialele diverse, echipamentele folosite, precum și metodele de verificare adecvate.

Etapa II. Planificarea/constuirea programului de educație parentală (organizare)

Mediul

Cadrul în care un grup își desfășoară activitatea este un factor decisiv pentru o funcționare adecvată; locul trebuie să fie intim și întotdeauna același. Mediul ideal este unul neoficial, plăcut, și confortabil. În orice mediu este important să creăm o atmosferă în care oamenii să se simtă în siguranță și confortabil unii în prezența celorlalți.

Părinții stau de obicei în semicerc lăsând spațiu pentru ca moderatorul să plaseze un panou pentru scris (flip-chart) și/sau un TV / video pe care toată lumea să le poată vedea. Părinții vor sta pe scaune, dar este rolul moderatorului să aranjeze mobilierul într-un mod care să creeze o stare de spirit pozitivă.

Dacă părinții au venit cu copiii, este important să se separe spațiul de discuții al părinților de locul de joacă al copiilor. Când cursurile au loc cu părinții și copiii în aceeași cameră, părinții au deseori dificultăți în concentrare, nivelul de activitate al copiilor poate să creeze agitație, iar copiii pot să-și audă pe părinți discutând despre ei. Unul din lucrurile benefice pentru părinți în cadrul cursurilor este timpul special acordat adulților pentru reflecție, discuții și sprijin. Părinții apreciază posibilitatea de a avea un “timp pentru adulți” știind că și copilul lor este bine îngrijit.

Timpul

Perioada zilei în care se desfășoară cursul este importantă. Cursurile pot avea loc în cursul zilei, dar și în cursul serii pentru ca să poată participa și părinții care au servicii. O sesiune de două ore și jumătate între orele 18:15 și 20:45 include ora cea mai târzie pe care copiii o tolerează și ora cea mai devreme la care pot veni părinții la curs seara. Cursul poate avea loc și în timpul zilei având ca țintă populația formată în majoritate din părinții care nu au servicii și au copii de vârstă preșcolară, precum și copii între 0 și 2 ani. Un curs între 2-2,5 ore cu o pauză pentru gustări funcționează foarte bine.

Supravegherea/îngrijirea copiilor

Venirea la curs a părinților împreună cu copiii ar putea fi un motiv în plus pentru cei dinții ca să frecventeze ședințele.

Copiii au doar beneficii de pe urma atenției și activităților, oferite de voluntari. Voluntarii vor fi instruiți să ofere copiilor experiențe și posibilități adecvate dezvoltării lor în timp ce părinții lor se află la curs. Voluntari pot fi cadrele didactice din instituție sau elevii din clasele superioare.

Când pregătiți spațiul pentru copii, asigurați-vă că respectiva cameră este sigură pentru copiii mici și mari, că există dotări și jucării adecvate, și că există suficienți voluntari pentru copii. Dacă este posibil, folosiți aceeași voluntari la fiecare curs. Aceasta ajută copiii să se simtă confortabil și în siguranță și îi ajută să dezvolte o relație pozitivă cu acești adulți noi în viața lor.

Îngrijirea copiilor le permite părinților să-și vadă copiii interacționând cu jucăriile și cu alți copii și adulți. Părinții pot să vadă personalul de îngrijire a copiilor modelând

comportamente pozitive la copiii lor. Dacă sunteți destul de norocos să aveți un spațiu de joacă dotat cu o fereastră pentru observare, părinții pot să aibă o experiență de valoare urmărindu-și propriii copii, precum și alți copii. Observațiile pot fi folosite pentru a genera discuțiile între părinți.

Alimentația

Este bine ca la fiecare curs să oferiți părinților și copiilor mici gustări. Hrana aleasă include fructe, legume tăiate felii și fierte, branzeturi și biscuiți, suc de fructe, iaurt, pateuri, suc pentru copii, cafea și ceai pentru părinți.

Procesarea

Fiecare modul al cursului este organizat în jurul *Conceptului/Conceptelor Cheie* și *Scopurilor*. *Agenda* prezintă o ordine propusă pentru prezentarea materialelor. ***Agenda poate fi individualizată cu ușurința pentru a îndeplini nevoile fiecărui grup.*** Fiecare sesiune oferă materialul într-o varietate de moduri de învățare (prezentări scurte făcute de moderator, casete video, activități practice în grupuri mari și mici, subiecte de discuție, dialog interactiv, și activități pentru acasă). Acestea sunt concepute să se adreseze părinților care au o varietate de stiluri de învățare (audio, vizual, și kinestezic). Pentru majoritatea sesiunilor participanții vor pregăti rezumate ale cursului anterior și ale activităților pentru acasă. Acestea le dau șansa de a-și împărtăși succesele și experiențele lor în timp ce recapitulează punctele cheie. De asemenea vă va acorda dvs. un feedback important.

Repetarea

În cadrul fiecărei sesiuni ca instrument de lucru, se repetă materialele în mod deliberat într-o varietate de forme. Repetarea ajută la normalizarea și întărirea conceptelor și informațiilor. Noi le prezentăm părinților informații și alegeri legate de genul de părinte pe care și-l doresc să fie, și posibilități de schimbare a atitudinilor și comportamentelor lor. Scopul nostru este să-i ajutăm pe părinți să înțeleagă conceptele, să se simtă mulțumiți de ei înșiși, să înceapă să le aplice în viața lor.

Țimp Pentru Grup, Vestii Bune/Vestii Rele

Pe parcursul acestui curs părinții sunt invitați și încurajați să-și împărtășească gândurile și sentimentele lor. O parte importantă a fiecărei sesiuni este timpul pus deoparte pentru ca părinții să-și împărtășească *Vestiile Bune/Vestiile Rele* (și altceva ce dă rezultate în grupul dumneavoastră, ca de exemplu ceva ce au făcut pentru ei înșiși în acea săptămână, un lucru pe care l-au făcut cu/pentru copilul lor etc.). Acest timp este prețios din mai multe motive:

- El oferă părinților “timp special” numai pentru ei. Acesta este un timp în care ei pot să vorbească deschis și să primească sprijinul celor de aceeași vârstă cu ei, știind că nu vor fi criticați sau judecați.
- Este o ocazie de a se crea legături puternice între membrii grupului care ajută la construirea unei rețele de sprijin între părinți. Prin împărtășirea lucrurilor care merg și a celor care nu merg în viața lor, părinții își dau seama cât de mult au în comun unii cu alții și încep să-și ofere reciproc încurajare, înțelegere și sprijin.

- El oferă moderatorului/educatorului parental informații imediate și importante despre ceea ce se petrece în viețile participanților și despre problemele și îngrijorările lor. Uneori aceste probleme pot să înlocuiască prezentarea materialului planificat pentru cursul respective.

Contactul între sesiuni

Este folositor să luăm legătura în mod neoficial cu părinții prin telefon între sesiuni. Aceasta oferă o bună ocazie pentru urmărirea oricăror îngrijorări pe care părinții le-au exprimat în clasă sau în mod particular. Este, de asemenea, o posibilitate de a obține feedback despre interesele sau gândurile părinților care sunt de ajutor pentru planificarea ședințelor viitoare. Pe măsură ce dați telefoane individuale părinților în cursul săptămânii, luați-vă notițe despre problemele specifice pe care ei le ridică, referirile pe care le faceți sau materialele pe care promiteți că le veți aduce pentru ei. Apoi faceți exact ceea ce ați promis. Este foarte important să continuați supervizarea/ monitorizarea.

Materialele

Aduceți întotdeauna suficiente băuturi răcoritoare, ecusoane, hârtie de scris, creioane și pixuri și copii ale materialelor pentru sesiunea curentă, precum și copii ale materialelor din orele anterioare pentru cei care poate că au lipsit la un curs sau au pierdut materialele¹. În afara de subiectele și activitățile din program, puteți să prezentați casete video sau articole din reviste și ziare despre rolul de părinte care ar putea fi interesante pentru grup. Casetele video însoțitoare oferă moderatorului un instrument vizual de învățare pentru a ilustra anumite subiecte.

Panourile pentru scris (flip-chart)

Panourile sunt o metodă bună de concentrare a atenției pentru toată lumea. Ele sunt de asemenea folosite pentru cei cu memorie vizuală. În majoritatea sesiunilor se sugerează ca materialul să fie scris pe panou înainte de începerea orei. Asigurați-vă că aveți suficiente markere colorate. Panourile sunt mult mai interesante când veți folosi culori diferite.

Broșurile pentru părinți

Pentru fiecare părinte – participant la curs – puteți pregăti câte un *Portofoliu/Mapă pentru părinți* care conține foi de lucru, copii ale informațiilor de pe panou și materiale de sprijin adiționale. *Portofoliul/Mapă* întărește ceea ce se discută în clasă și oferă o recapitulare a informațiilor care sunt prezentate.

Eligibilitatea și înscrierea în program

Oricine oferă un program de educație parentală trebuie să se gândească bine ce fel de părinti va deservi, care vor fi criteriile de eligibilitate, dacă programul este necesar. Este important să aveți un sistem de colectare a datelor despre participanți (spre exemplu, cu ajutorul unui *Formular de înregistrare*). Aveți grijă de asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal.

¹ În cadrul secțiunii introductive a fiecărei activități din programele parentale se oferă o listă cu materialele pentru cursul respectiv.

Moderatorii cursului/formatorii

Cursul va fi ținut de un moderator care este un profesionist instruit în domeniul dinamicii grupului, abilităților de comunicare, a cunoștințelor legate de dezvoltarea normală a copilului, și abilităților de consiliere. Acest fundal poate fi obținut prin educație, studii, și/sau experiența de viață. Moderatorul trebuie să cunoască resursele din cadrul comunității dvs. precum și indicatorii care dovedesc lipsa practicilor corecte de îngrijire și educație a copiilor mici. Moderatorul poate fi ajutat de un moderator-asistent foarte bine instruit care să preia o parte din responsabilitățile activităților grupului. Acest tip de co-facilitare le permite părinților să se bucure de o atenție individuală și crește dinamica grupului. Este, de asemenea, o bună ocazie pentru moderatori să rezolve împreună problemele și să acorde și să primească feedback.

Indicatorii de mai jos vă pot ajuta să alegeți un moderator/facilitator bun pentru programele parentale:

1. Va crea moderatorul un mediu care este plin de sprijin, cald, sigur și tolerant pentru participanții la program?
2. Ce calitate a abilităților de audiere/ascultare are moderatorul? Va încuraja el părinții să se deschidă și să-și împărtășească problemele?
3. Are el capacitatea de a permite părinților să învețe din experiențe diferite?
4. Deține capacitatea de a înțelege și a accepta emoțiile, de a recunoaște și a răspunde necesităților individuale ale părinților, de a evita confruntările, de a respecta demnitatea fiecărui părinte?
5. Poate crea un climat psihologic care să favorizeze încrederea și respectul reciproc între participanții la curs?
6. Cat de bine se simte persoana în rolul de moderator? Cum se vede pe sine însăși ca prezentator al programului? Ca un moderator bine informat sau ca un “expert”? Poate ea să stimuleze discuția fără a o îngradi?
7. Demonstrează flexibilitate și respect în stabilirea relațiilor cu oamenii care au stiluri de viață, valori, filozofii și culturi diferite?
8. Este dispus/ă să asculte și să accepte ideile și sentimentele celorlalți și să-i încurajeze pe participanți să facă la fel?
9. Îi plac copiii și părinții? Va acorda încurajare și sprijin?
10. Are simțul umorului?
11. Are capacitatea de a se conecta la ceilalți și a-și menține obiectivitatea în același timp?
12. Este capabil/ă să solicite și să primească feedback?

Etapa III. Implementarea programelor de educație pentru părinți

Eficiența programelor de educație parentală este determinată, ca regulă, pe 2 elemente definitorii:

- a) înțelegerea unor principii de dezvoltare a copilului;
- b) înțelegerea specificului învățării adulților.

Conținutul programelor de educație parentală

Nu există o singură rețetă cum să devii un părinte mai bun. Și totuși un lucru este incontestabil, acceptat de toată lumea: *interacțiunile între părinți și copii sunt factorul critic, decisiv în creșterea sănătoasă și dezvoltarea copilului*. Astfel, scopul programelor pentru părinți este de a-i ajuta să devină conștienți de ceea ce le reușește deja și de a le oferi un mediu de învățare în care să exploreze idei și deprinderi alternative pentru interacțiunile lor zilnice cu copiii.

Succesul programelor pentru părinți constă în **adaptabilitatea** și **flexibilizarea** acestora la necesitățile părinților pentru ca ele să le fie de maximă utilitate. Iar cel mai bine necesitățile concrete ale grupurilor de părinți și copii pot fi identificate și satisfăcute la nivel comunitar.

Richard Reeves de la Brooking Institute, arată în studiul lui, că două aspecte sint extrem de importante pentru educația parentală, și anume:

- + **stimularea intelectuală** (care se manifestă prin citirea unor cărți copiilor, vorbitul cu acești copii și utilizarea progresivă a cuvintelor complexe, precum și răspunsurile la întrebările "De ce?...");
- + **suportul emotional**, caruia i se dă o importanță deosebită (trăirea unor acțiuni comune cu copiii, care să le ofere acestora mai multă încredere în ei și să se simtă siguri în situații diferite).

Înțelegerea specificului învățării adulților

Domeniul învățării adulților a fost abordat de Malcom Knowles². El a identificat următoarele caracteristici:

- **adulții** sunt *independenți* și *motivați*. Ei nu au nevoie să fie îndrumați. Formatorii lor trebuie să implice în mod activ participanții adulți în procesul de învățare și să fie facilitatori pentru ei. În mod specific, ei trebuie să înțeleagă ce anume așteaptă participanții și să-i lase să lucreze la proiecte care reflectă interesul lor. Ar trebui să permită participanților să-și asume responsabilități de prezentare și conducere a grupului. Trebuie să fie siguri că acționează ca facilitatori, orientând participanții către propriile cunoștințe decât să le furnizeze argumente. În final, ei trebuie să arate participanților modul în care cursul îi ajută să-și atingă obiectivele.
- **adulții** au acumulat o bază de cunoștințe și experiențe de viață în care sunt incluse activități legate de muncă, responsabilități familiale și școlarizarea anterioară. Ei au nevoie să lege învățarea de această bază de cunoștințe/experiențe. Pentru a-i ajuta în acest sens formatorii trebuie să «extragă» din experiența și cunoștințele participanților pe cele relevante pentru tema propusă. Ei trebuie să relaționeze teoriile și conceptele cu participanții și să recunoască valoarea experienței acestora pentru învățare.

² Knowles, M. S. (1973). *The adult learner: A neglected species*. Houston: Gulf Publishing Company. Revised Edition 1990.
Knowles, Malcolm; Holton, E. F., III; Swanson, R. A. (2005). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development (6th ed.)*. Burlington, MA: Elsevier.

- **adulții** sunt orientați către scop. Când se înscriu la un curs ei știu ce obiective vor să atingă. Prin urmare ei apreciază un program de instruire care e bine organizat și are elemente clar definite. Formatorii trebuie să le arate participanților cum îi va ajuta acest curs pentru atingerea obiectivelor proprii. Clarificarea scopurilor și obiectivelor trebuie făcută încă de la începutul cursului sau sesiunilor.
- **adulții** caută relevanța. Eu trebuie să vadă motivul pentru care trebuie să învețe ceva. Ceea ce învață trebuie să fie aplicabil la serviciu sau în alte sarcini și responsabilități și să aibă valoare pentru ei. Prin urmare, formatorii trebuie să identifice obiectivele participanților adulți înainte de începerea cursului. Aceasta înseamnă că teoriile și conceptele trebuie legate de ceva familiar participanților. Această necesitate poate fi îndeplinită lăsând participanții să aleagă proiecte care reflectă propriile lor interese.
- **adulții** sunt practici, concentrându-se pe acele aspecte ale unei activități care le sunt cele mai folositoare la locul lor de muncă. Ei pot să nu fie interesați de cunoștințe doar de dragul cunoștințelor. Formatorii trebuie să le comunice în mod explicit participanților cum le va folosi această activitate în practică/”meseria” lor de părinte.
- **adulții** au nevoie de respect specific. Formatorii trebuie să aprecieze abundența de experiențe pe care o aduc participanții adulți în clasă. Aceștia trebuie tratați ca egali în experiențe și cunoștințe și trebuie să li se permită să-și exprime opiniile în mod liber.

Organizând lucrul cu părinții, educatorul parental va ține cont de *specificul învățării* lor ca persoane adulte, și anume de faptul că ei :

- Adulții se deosebesc unii de alții prin interese, priceperi/deprinderi și cultură, au stiluri individuale de învățare bine pronunțate.
- Adulții au o motivație intrinsecă și sunt orientați către un scop bine definit.
- Adultul nu este un receptor pasiv, el caută cunoștințele, fiind un agent al propriei educații.
- Experiența anterioară a adulților este o reușită valoroasă și ei simt necesitatea de a-și împărtăși experiența.
- Adulții învață cel mai bine atunci când ei sunt implicați activ, iar învățarea este empirică/ experiențială, axată pe situații concrete, adâncire în problemă și restructurare.
- Adulții învață cel mai bine într-un mediu confortabil și lipsit de riscuri.
- Adulților le place să aplice cunoștințele și deprinderile noi în situațiile cele mai apropiate.
- Adulților le place să dea, să contribuie, dar și să primească.
- Adulții apreciază competența și expertiza instructorului/formatorului și le place să însușească noi informații. Pentru adulți, instructorul/formatorul nu este o persoană, ci activitatea de muncă în care este antrenat
- Adulții însușesc sarcini complicate și concepte atunci când se confruntă personal cu ele, când reflectă și discută despre ele.

Implicațiile acestor principii pentru lucrul cu părinții sunt următoarele:

- Părinții într-un grup pot să se afle la diferit nivel ca abilitate de auto-direcționare: unii își pot dirija propria învățare mai bine decât alții. Respectiv, aceștia ar putea singuri să sugereze teme care i-ar interesa și să prezinte informații grupului. Alții ar avea nevoie de mai multă ghidare și suport din partea facilitatorului/educatorului parental. Facilitatorul îi va încuraja pe părinți să reflecteze asupra propriei experiențe și să apeleze la sentimentele lor, implicându-i activ în discuții. Implicarea părinților are multe beneficii. Părinții devin conștienți că ei pot fi singuri resurse pentru alții și pot conta pe ajutorul reciproc. Aceasta contribuie la o coeziune mai mare a grupului și la solidificarea cunoștințelor.
- Stilurile individuale reflectă faptul cum adulții învață acasă, la serviciu și în alte situații de învățare. Facilitatorul trebuie să fie conștient că nu pentru toți participanții va fi suficientă doar o prezentare orală o informației. De aceea, pentru a satisface diverse stiluri de învățare, abordând o temă, facilitatorul va implica cât mai multe simțuri, lăsându-i pe părinți să audă, să vadă și să „pună mâna” pe informația oferită. De asemenea, facilitatorul îi va încuraja pe părinți să utilizeze informația cât mai curând.
- Părinții pot învăța unul de la altul. Învățarea este mai relevantă și eficientă atunci când este legată de experiența nemijlocită a părinților. Încurajându-i pe părinți să-și împărtășească experiența, facilitatorul îi va ajuta să înțeleagă mai bine sau să-și clarifice propria experiență. Facilitatorul va porni de la experiența părinților și abia apoi va adăuga, după cum este cazul, lucruri care nu au fost menționate – fie din propria experiență, fie din practici moderne încurajate de cunoștințele mai recente din domeniul dezvoltării creierului etc.
- Părinții au nevoie de informație practică, utilă, în special despre sănătatea și dezvoltarea copilului, ghidarea necesară pentru dezvoltarea copilului, despre managementul în familie și dezvoltarea personală. De aceea este important să fie întrebați părinții ce teme îi interesează și să fie stabilită o agendă care să se adreseze necesităților lor. Facilitatorul va păstra un echilibru, ținând în vizer atît copilul, cît și părintele.
- Părinții trebuie să aibă posibilitatea de a-și împărtăși ideile și sentimentele referitor la o temă sau alta. Informația poate contribui la învățare doar atunci când ea vine să susțină unele lucruri în care crede cel care învață, stârnește curiozitatea sau stimulează idei noi. Educația parentală este o experiență nu doar intelectuală, ci și una emoțională.
- Părinții au nevoie de informație pentru a fi gata să facă față situațiilor sau problemelor cu care se vor confrunta. Nu există un singur mod corect de a fi părinte bun, dar avem mai multe șanse de a reuși dacă luăm decizii informate. Fiind expuși, în cadrul ședințelor, la mai multe alternative părinții vor fi mai pregătiți să aleagă o cale mai potrivită în situația lor. Pe măsură ce se maturizează, adulții trec de la o aplicare amânată a celor învățate la una imediată. Învățarea, respectiv, se schimbă de la una centrată pe subiect, pe una centrată pe problemă. De aceea este important în timpul ședințelor să fie discutate acele aspecte ale problemei, care pot fi incorporate în practica de zi cu zi. Ședințele cu părinții le oferă posibilitatea de a-și revedea practicile și de a încerca lucruri noi. Este important ca facilitatorul/educatorul parental, în ședințele ulterioare, să le propună părinților să povestească cum le-a reușit un lucru nou.

CE VOR FAMILIILE SĂ ȘTIE PROFESIONIȘTII CÂND LUCREAZĂ CU ELE ÎMPREUNĂ

“Totul e OK, chiar dacă felul meu de a fi este altfel decât al tău. Fiecare dintre noi este UNIC”.

“Ascultă IDEILE NOASTRE, ele sunt bazate pe cunoștințele noastre ca expert al propriului copil”.

“Profesioniștii vin și pleacă din viața copilului meu, eu, însă, rămân”.

“Toate familiile au LATURI PUTERNICE”.

“Am nevoie de INFORMAȚIE EXACTĂ despre starea copilului meu și de timp pentru a asimila ceea ce am auzit și am citit”.

“CONTACTUL VIZUAL este mai valoros decât mii de cuvinte”.

“Ajută-mă să-mi înțeleg mai bine copilul, dă-mi sfaturi, nu lua decizii în locul meu”.

Strategii și metode utilizate în lucrul cu părinții / îngrijitorii

Reeșind din cele expuse, reiterăm **CÂTEVA GÂNDURI DESPRE ÎNVĂȚAREA ADULȚILOR**, pe care moderatorul/educatorul parental este bine să le ia în calcul atunci când se pregătește pentru organizarea unui curs de educație parentală. În elaborarea și realizarea cu succes a unui plan de instruire avem în vedere următoarele aspecte:

- Formatorul are rol de facilitator, manager, îndrumător, avocat, expert, antrenor și mentor.
- Relația învățare-predare se construiește în grupuri mici de-a lungul timpului.
- Părinții/îngrijitorii trebuie să aibă oportunități de a-și manifesta inițiativa, să facă alegeri și să acționeze.
- Părinții/îngrijitorii ar trebui să vorbească mai mult decât profesorii/formatorii lor.
- Axați-vă pe situații concrete, faceți apel la experiența părinților;
- Organizați activități creativ-practice, experiențiale.
- Recunoașteți, respectați și oferiți timp pentru discuții pe marginea diverselor abordări legate de educația copiilor.
- Fiți clar/explicit referitor la obiective și așteptări.
- Ajutați părinții să-și stabilească obiectivele.
- Acordați atenție necesităților părinților.
- Aprecierea diversității include și faptul că nu întotdeauna ultimul cuvânt vă aparține dvs.
- Oamenii au nevoie atât de susținere, cât și de provocarea de a crește.
- Problema reacției la emoții puternice poate fi soluționată prin scriere reflexivă.
- Părinții/îngrijitorii trebuie implicați în planificarea și evaluarea activității
- Învățarea este o afacere care implică risc, mediul trebuie să fie unul lipsit de riscuri. Pentru o învățare de succes moderatorul/educatorul parental va crea o atmosferă securizantă, în care părinții nu se vor teme să pună întrebări, să-și dea cu părerea și să-

și împărtășească experiența. Facilitatorul îi va recunoaște și respecta pe părinți ca primi educatori ai propriilor copii, va aprecia succesele lor și realizările copiilor.

Principii de lucru

- **Respectarea unicității și specificului fiecărei familii, în special în ceea ce privește mediul cultural și etnic.** Activitățile concepute pentru părinți trebuie să răspundă specificului cultural din care aceștia provin, întrucât mediul cultural de proveniență este cel care modelează experiența, interesele sale și, mai ales, atitudinea sa în legătură cu creșterea copiilor. Această sensibilitate culturală transpare atât din materialele selectate în cadrul atelierelor de lucru cu părinții (folosirea unor fotografii care să reflecte mediile culturale ale participanților la sesiune, utilizarea unor exemple de practici parentale adecvate cultural...), cât și din planificarea acestor ateliere, în acord cu posibilitățile de frecvență ale părinților (alegerea localului, stabilirea momentului optim al întâlnirii, asigurarea că toți participanții utilizează aceeași limbă de comunicare). În plus, educatorul parental/formatorul trebuie să acorde atenție specială tradițiilor, care pot îngreuna sau interzice accesul femeilor neonsotite. În acest sens, este important să vă informați despre tradițiile femeilor române și obiceiurile referitoare la reprezentarea familiei în spațiul public.
- **Necesitatea revizuirii permanente a programelor concepute pentru părinți,** în măsura în care populația și interesele părinților se schimbă. De exemplu, problema utilizării calculatorului de către copii a devenit în ultimii ani o temă de mare interes pentru părinți.
- **Recunoașterea și aplicarea unei varietăți de metode de lucru** cu adulții pentru asigurarea participării acestora.
- Educatorul parental/formatorul are datoria de a **colecta informații în mod continuu,** utilizând instrumente diverse, pe parcursul derulării programelor de educație parentală, atât prin monitorizarea acestora, cât și pentru prospectarea pieței pentru noi servicii, în funcție de interesele manifestate.

Moderatorul/educatorul parental va contribui la respectul de sine al părinților prin marcarea/celebrarea unor succese ale acestora, ajutându-i să-și vadă copiii ca persoane creative, curioase și inventive. Ei vor accentua rolul părinților ca educatori și modele comportamentale.

Moderatorul/educatorul parental va oferi suport emoțional și practic părinților. Părinții și așa aud și sunt conștienți de nevoile copiilor zilnic. Axarea excesivă pe copii îi va face pe părinți să se simtă invizibili. Atunci când facilitatorul încearcă să privească lucrurile din perspectiva părinților, el le transmite un mesaj de încredere și respect reciproc. Părinții simt necesitatea de a fi observați, auziți și înțeleși.

Pentru a fi un model de consecvență pe care să-l urmeze părinții în raport cu copiii lor, moderatorul va reveni asupra subiectului dacă a promis s-o facă și se va ține de cuvântul dat în alte circumstanțe.

În calitate de educator al părinților, facilitatorul nu trebuie să pretindă că le cunoaște pe toate. Întrucât nimeni nu este atotștiutor, este firesc ca el să solicite ajutor chiar de la părinți. Acest lucru poate contribui la o și mai mare încredere reciprocă și poate genera un sentiment reconfortant la părinți.

Întâlnirile cu părinții sunt percepute și ca o reală metodă de relaxare, precum și un prilej de auto-evaluare și auto-îngrijire prin dezvoltarea unei atitudini pozitive și apreciative, dezvoltarea sentimentului de apartenență la un grup având aceleași bucurii, griji și preocupări, precum și conștientizarea faptului că nu sunt singuri în solicitanta “meserie” de părinte. A fi un bun părinte reprezintă adesea a dăruir foarte multe copilului tău, dar a fi un bun părinte mai înseamnă și a fi bun cu tine însuși. Un părinte relaxat, un părinte cu un nivel ridicat al stimei de sine, va putea face față cu mai multă ușurință momentelor dificile.

Deasemenea, prin intervenția de grup, reușim să înlăturăm sentimentul de izolare socială a părinților, acum, interacționând cu alți părinți, aflați în situații similare. Ei sunt ajutați să-și creeze o rețea de sprijin care poate să contribuie și după finalizarea cursurilor, să acceseze și alte resurse ale comunității. Astfel, devin deschiși și solidari, învață să se motiveze și să-și construiască așteptări realiste, orientate spre stimularea potențialului de dezvoltare – al lor și al copiilor.

Când părinții au acces la informațiile și competențele necesare, copiii reușesc să își atingă potențialul maxim de dezvoltare – să crească stabili din punct de vedere emoțional, sociabili, isteți și sănătoși.

Structura sesiunilor de instruire

Tematica ce poate fi abordată în cadrul sesiunilor, cuprinsă în ghidurile elaborate, este suficient de vastă cât să permită adaptarea la diverse situații și tipuri de participanți. În funcție de numărul de sesiuni organizate și de nevoile de instruire ale participanților, educatorul parental/ formatorul își poate alcătui suportul de curs.

Fiecare sesiune de educație parentală are o structură logică și un scenariu în care rolul principal al actorilor implicați în spectacol le revine părinților. Educatorul parental își asumă multiple roluri, inclusiv pe cel de regizor, el este cel care ține mâna pe pulsul activității/sesiunii, intervine cu întrebări complementare, se convinge că toți participanții au înțeles sarcina propusă și sunt implicați activ, pregătește din timp materialele necesare, menține echilibrul dintre activități. El este responsabil de respectarea structurii (libere) a sesiunii:

- **Introducere** - se vor anunța obiectivele și modalitățile de realizare a activității în care părintele va participa active. Se vor organiza exerciții energizante, care stimulează atenția părinților, crează o bună dispoziție de lucru, îi fac pe cei incluși în activitate să coopereze, îi ajută să depășească anumite bariere.
- **Activitatea de bază** – reflectă tema/problema pusă în discuție și realizează obiectivele propuse prin diverse metode și tehnici; constituie nucleul în cadrul căruia părinții își dezvoltă anumite deprinderi, valori, și sentimente; poate fi desfășurată prin intermediul uneia sau mai multe sarcini/activități. Se recomandă de a începe cu reflecții vizavi de experiența părintelui (ca și copil sau din experiența de părinte).
- **Reflecție/evaluare/revizuire** - prezintă relatarea anumitor gânduri, poziții, atitudini la care au ajuns părinții pe parcursul activității/cursului. Acestea pot constitui un indiciu pentru educatorul parental în planificarea și modelarea activităților/sesiunilor pentru viitor, în flexibilizarea cursului, în cadrul căruia se va ține cont de dorințele, necesitățile și problemele cu care se confruntă părinții. Părinții, împreună cu educatorul parental, vor elabora pași concreți de acțiune în viitor (sau cum pot fi aplicate cele învățate la curs în viața reală). Generalizările îi pot ajuta pe părinți să-și

modeleze comportamentul și atitudinile în anumite situații concrete. Reflecția poate fi utilizată atât la începutul/finele fiecărei sarcini/mini/activități, cât și la finele activității în întregime sau la finele cursului.

Metode și tehnici de lucru cu părinții

Cu cât programul de instruire este mai degajat, mai aerisit, (dar consecvent!), cu atât schimbările sunt mai consistente și capătă un caracter de permanență. Principala dificultate a părinților este că, după un timp, dacă nu sunt susținuți în eforturile lor și de ceilalți membri ai familiei (de celălalt părinte, de bunici, de rude, în cazul familiilor extinse), pot reveni la vechile metode de creștere, îngrijire și educație a copilului.

Deosebit de importantă este maniera în care se prezintă programul de instruire și sunt co-interesați părinții. Există o atitudine defensivă din partea multor părinți, care consideră că ei știu ce este cel mai bine pentru copiii lor, că au suficient de multă experiență. Adesea, cadrele didactice preferă să invoce lipsa de interes și cooperare a familiei, iar părinții - atitudinea nepotrivită, pârținitoare a cadrelor didactice. Din acest motiv, prezentarea programului se poate face în mod eficient în cadrul unei ședințe cu părinții sau a unui lectorat cu părinții (cu participarea cadrelor didactice), în care educatorul parental va pune accentul pe beneficiile acestor întâlniri.

De asemenea, în cadrul acestei întâlniri inițiale - premergătoare derulării cursului, este util ca educatorul parental să prezinte pe scurt temele abordate spre a stimula curiozitatea participanților, accentul fiind pus pe aspectele de mai mare interes pentru participanți.

În cadrul întâlnirilor cu părinții vor fi utilizate mai multe metode și tehnici de lucru necesare atât pentru realizarea coeziunii grupului - jocuri de intercunoaștere solicitate de faptul că, fiind părinți de condiții sociale diverse și cu istoric comun în clasă, pot să se arate sceptici și reținuți în exprimare pentru a evita să fie judecați/etichetați de către ceilalți, cât și pentru o bună înțelegere și aplicabilitate a informațiilor prezentate (brainstorming-ul, demonstrația, studiul de caz, reminiscențe din propria copilărie, jocul de rol, exercițiul, lucrul pe grupe mici, fișele de lucru individual, discuțiile interactive libere cu apelare la experiența proprie de copil și părinte, recapitulările și reflecțiile etc).

Un punct important îl constituie împărtășirea experienței proprii, iar educatorul parental/ moderatorul poate să încurajeze părinții, fiind primul care realizează acest lucru. De asemenea, se lucrează cu fișe individuale, participanții primesc teme pentru acasă (cum ar fi, analiza funcțională a unui comportament, observarea comportamentelor funcționale ale copilului în diverse contexte, întocmirea grilei de observare a abilităților emoționale ale copiilor, întocmirea unei liste de sugestii

pentru petrecerea timpului liber cu copilul etc.). Recapitularea, reflecțiile la final de sesiune, cât și la începutul fiecărei sesiuni (mai cu seamă pentru că nu toți părinții participă la toate sesiunile), este foarte importantă în desfășurarea sesiunilor.

Etapa IV. Monitorizare și evaluare

Monitorizarea pe parcursul cursului

Este deosebit de important pentru educatorul parental/formator să realizeze o monitorizare și o evaluare a participării și a progresului participanților la fiecare sesiune de instruire și nu doar la final de curs, pentru că există mai multe riscuri ce amenință buna derulare a cursului, și anume:

- Riscul de a “bombarda” beneficiarii cu noțiuni pe care nu le înțeleg, utilizând excesiv limbaj de specialitate, ceea ce îi poate determina să renunțe să mai participe la următoarele ședințe sau doar să participe fără o implicare activă.
- Riscul de a nu răspunde nevoilor specifice ale beneficiarilor, de a nu le satisface interesul și încrederea față de practicile educaționale și de îngrijire propuse și beneficiile acestora.
- Riscul de a crea confuzie și de a-i face pe participanți să acționeze greșit, ceea ce, ulterior, îi va convinge că tot ce știau ei era mai bine;
- Riscul de a nu mai participa la asemenea cursuri de instruire și de a respinge *a priori* tot ce s-a propus.

Monitorizarea pe parcursul cursului se poate realiza cu ajutorul unor fișe individuale de lucru pe care părinții le completează la fiecare sesiune, răspunzând la un set de întrebări, cu ajutorul temelor pentru acasă, a discuțiilor și întrebărilor la clasă, prin rezolvarea de exerciții, inclusiv pe baza unor studii de caz. Această componentă de documentare a progresului înregistrat la fiecare sesiune de lucru, simultan cu consemnarea feedback-ului din partea participanților, este cea care permite adaptarea din mers a suportului de curs la nevoile participanților, dar și învățarea continuă și îmbunătățirea sesiunilor de informare.

Părinții pot fi solicitați ca, la finalul fiecărei sesiuni, să răspundă la un șir de întrebări din fișele individuale, de tipul:

- Care au fost ideile, recomandările pe care credeți că le veți pune în practică? De ce?
- Care au fost ideile, sfaturile pe care credeți că nu le veți pune niciodată în practică? De ce?
- Care sunt aspectele discutate pe care le considerați dificil de înțeles sau neclare?
- Observații.

Evaluarea programelor parentale se poate realiza prin:

- chestionare adresate participanților la curs;
- autoevaluarea programului de către educatorul parental; chestionarele pot cuprinde informații cantitative și calitative precum:
 - (i) activitățile oferite vin în întâmpinarea nevoilor diferite exprimate de părinți de vârste diferite, etnii diferite?;
 - (ii) activitățile sunt disponibile atunci când părinți au nevoie de ele (ex.: curs de prevenire a îmbolnăvirilor de gripă în perioada timpurie – septembrie/octombrie; curs de prevenire a îmbolnăvirilor de Hepatita B; curs de prevenire a abuzului față de copil, etc.)?;
 - (iii) activitățile sunt concepute în formate care să ajungă la cât mai mulți părinți (atelier directe de formare, materiale tipărite pentru a fi distribuite)?.
- fiecare activitate este evaluată de părinții participanți în forme scrise?;

- care sunt punctele tari ale atelierului? Ce s-ar putea îmbunătăți?

Evaluarea rezultatelor obținute

Pentru a evalua rezultatele obținute la nivelul participanților, cea mai simplă metodă este de a compara starea inițială cu cea finală. În acest sens, o metodă de a cuantifica rezultatele obținute este de a chestiona participanții cu privire la o serie de cunoștințe/atitudini/ comportamente atât la începutul cursului, cât și la finalul acestuia. Dimensiunile asupra cărora sunt chestionați participanții sunt în strânsă legătură cu obiectivele care sunt definite de către educatorul parental.

Relevantă este discutarea răspunsurilor împreună cu tot grupul de părinți. Astfel, cu toții, participanți și educatori parentali, au ocazia să constate care sunt aspectele care au fost însușite, unde sunt eventuale confuzii, ce anume a fost mai puțin convingător sau mai greu de înțeles pentru participanți. Ulterior, asupra acestor aspecte, educatorul parental poate să insiste la ultima întâlnire, facilitând înțelegerea lor mai ales cu ajutorul celorlalți participanți.

Ultima etapă – a V-a - în acest proces de evaluare este **formularea de concluzii și recomandări** pentru viitoarele sesiuni de training. Astfel, în cazul obiectivelor atinse, metodele dovedite că funcționează pot fi aplicate unor grupuri similare. În cazul unor obiective neatinse sau a unor aspecte ce s-au dovedit greu de schimbat, acestea pot deveni subiectul și obiectul unor sesiuni viitoare de informare și pregătire a aceluiași grup.

III. COMUNICAREA DINTRE EDUCATORUL PARENTAL ȘI PĂRINTE

*Un om care se face ascultat, poate fi un bun orator,
însă, numai un om care ascultă poate fi un bun educator.*

Autor necunoscut

Pentru a putea colabora, oamenii învață să comunice unii cu alții, să aibă deschidere, să se înțeleagă și să se cunoască pe sine. Totuși, prin comunicare, reușim să stabilim relații între o imagine personală și imaginea celuilalt și mai puțin între persoane cu întreaga lor realitate. Imaginile de sine implicate în comunicare sunt în continuă modificare în funcție de intenții, de nevoi, de nivel al autocunoașterii și al cunoașterii celuilalt. Comunicarea poate permite relația în condiții de schimbare și de aceea atunci când apar defecte de comunicare acestea se resimt la nivelul relației interpersonale, tinzând să modifice imaginea celuilalt în mintea noastră.

Pentru a avea o relație de încredere cu părintele, educatorul parental trebuie să cunoască anumite lucruri despre cum trebuie să-și construiască comunicarea cu acesta.

3.1. Capacități necesare unei bune comunicări cu părinții

 Capacitatea de a „ne pune în locul celuilalt”

E important ca mesajul pe care îl transmitem altora să fie analizat din punctul lor de vedere.

Astfel, un exercițiu de empatie (*“cum m-aș simți eu dacă cineva mi-ar spune aceasta...”*) ar putea aduce ajustări importante mesajului, eliberându-l de eventuale elemente nerezonabile, de intruzivitate, de nedelicatețe.

Capacitatea de a găsi momentul potrivit

Atunci când este transmis un mesaj trebuie să existe disponibilitate de ascultare, de aceea este importantă găsirea momentului, a spațiului propice și de captarea interesului. Dacă transmitem un mesaj important pentru noi atunci când ascultătorul nostru are o altă preocupare, are o problemă personală serioasă la care se gândește, este obosit, grăbit sau dezinteresat, este puțin probabil ca impactul să fie cel așteptat.

Capacitatea de verificare

Nu este suficientă transmiterea clară a unui mesaj - este important să verificăm felul în care el a fost înțeles. Aceasta pentru că înțelegerea unui mesaj este adesea bruiată de ceea ce dorim sau ne temem să auzim, de experiențe anterioare și așteptări. De aceea, este esențial să verificăm că ceea ce am vrut să transmitem s-a înțeles corect.

Capacitatea de ascultare a celuilalt

Exprimarea unui mesaj nu poate fi completă dacă nu lasă loc pentru răspunsul celui căruia i se adresează. Aceasta pentru că un mesaj presupune o cerință de ascultare care are nevoie de reciprocitate: *“Voi fi mai degrabă ascultat/ă dacă sunt capabil/ă de a-l asculta pe celălalt/cealaltă, decât dacă mă interesează numai ceea ce doresc eu să transmit”*.

3.2. Calități ale mesajului comunicat

Dincolo de aceste capacități care creează un mediu mai bun pentru comunicare există mesajul ca și conținut al acesteia, un conținut conștient sau inconștient, direct sau subliminal, verbal sau nonverbal, direct sau indirect. Indiferent cum ar fi acest conținut, el influențează în mod major relația de comunicare. De aceea este important ca mesajul să aibă câteva calități care să îl facă mai ușor de receptat:

Să fie interesant

Mesajul ar trebui să fie interesant mai ales pentru cel ce îl receptează și nu doar pentru cel care îl transmite. De multe ori, atunci când comunicăm, selectăm acele mesaje care ni se par nouă interesante, dar ar fi bine să operăm această selecție în funcție de ceea ce îi interesează pe cei cu care comunicăm.

Să fie rezonabil

Forma și conținutul mesajului ar trebui adecvate la contextul relației existente, să nu fie în nici un fel deranjante, să nu pună în dificultate și nici să nu solicite mai mult decât oferă. Multe dintre mesajele pe care le transmitem sunt de fapt cerințe, solicitări, pretenții, așteptări. Toate acestea ne oboresc interlocutorul și îl fac să se apere ne mai ascultându-ne. De aceea este necesară o analiză pentru ca mesajele noastre să poată conține mai multe soluții, oferte de sprijin.

Să conțină cât mai puține elemente de bruiaj

Bruiatul provine adesea din contradicții între:

- *verbal și nonverbal* – spre exemplu, în cazul unei minciuni, mesajul verbal este contrazis de aspecte ale comunicării nonverbale: vocea nesigură, privirea ce evită ochii celui alt, mâinile își găsesc ceva de lucru, mina dusă involuntar;
- *conștient și inconștient* - în actul de comunicare ratat „gura păcătosului adevăr grăiește”;
- *direct și subliminal* - mama poate să nege că este profund nelinițită, speriată chiar, pentru că își lasă copilul la grădiniță, dar comportamentul ei arată exact opusul.

Toate aceste contradicții sunt obositoare și conduc la un sentiment de neîncredere. De aceea este bine să ne analizăm stările și să ni le acceptăm așa cum sunt pe principiul că *mai bună este o stare proastă reală decât una bine ascunsă care naște o grămadă de suspiciuni*.

Să fie adecvat

Parafrazându-l pe Platon care spune că nu există fructe ca atare ci doar mere, pere etc., putem considera că nu există comunicare în mod ideal, ci situații particulare de comunicare. Astfel, este importantă adecvarea vie și spontană la cel cu care vorbim și la propria noastră stare din momentul comunicării.

3.3. Cadru propice pentru comunicare

În comunicarea dintre părinți și educatorul parental este necesar să se mențină un cadru constant al acestei relații speciale care să fie asigurator pentru ambii parteneri. Elementele de structură ale acestui cadru sunt foarte importante și nu ar trebui tulburate dacă nu dorim degenerarea într-un alt tip de relație (de conflict, de concurență, de indiferență) care, cu greu, mai poate corespunde nevoilor copilului. Relația dintre părinte și educatorul parental se sprijină pe respectul reciproc și conștientizarea importanței celui alt pentru munca proprie: educatorul parental realizează susținerea, abilitarea părintelui și părintele apreciază implicarea acestuia în devenirea copilului său.

3.4. Ce poate împiedica o bună comunicare

Lipsa de susținere și înțelegere la nevoie

Dacă părintele are nevoie să fie înțeles într-o situație dificilă pentru el și nu găsește acest sprijin, s-ar putea să devină reticent, poate chiar răuvoitor. Înțelegerea, însă, nu înseamnă evitarea regulilor, ci deschidere constantă și asigurarea siguranței copilului.

Lipsa unei deschideri spre comunicare

Pentru a crea o relație de încredere reciprocă, oamenii au nevoie de un timp în care să se cunoască. Dacă însă, acest timp nu este acordat (fie de către educatoarea prea ocupată, fie de către părinte și el prea ocupat) – este foarte probabil ca lipsa cunoașterii realității să fie înlocuită de presupuneri și proiecții care deseori duc la conflict.

În relația de comunicare cu un părinte, educatorul parental TREBUE SĂ FIE:

- **Prietenos** - cel ce comunică prietenos – este încurajator, admite contribuțiile altora, își exprimă deschis admirația și respectul, manifestă tact.
- **Relaxat** - cel ce comunică relaxat este calm și atent, liniștit și fără ticuri nervoase.
- **Atent** – cel ce comunică atent știe să asculte, este interesat de ceea ce i se spune, și reacționează astfel încât celălalt are convingerea că a auzit.

- **Expresiv** – cel ce comunică expresiv realizează un contact vizual frecvent și susținut cu expresii faciale și gesturi dese.
- **Impresionat** – cel ce arată că este impresionat tinde să fie rememorat datorită stimulilor pe care îi proiectează.

BIBLIOGRAFIE:

1. *Educăm cu încredere*. Ghidul facilitatorului pentru educația parentală. Biblioteca Pas cu Pas, Chișinău, Editura Epigraf, 2010.
2. Holt România, (2002) *Ghiduri de bună practică în asistența socială a copilului și familiei*, Editura Lumen, Iași;
3. Stern H. H., (1972) trad. Otilia Ghiulea, *Educarea părinților în lume*, Editura didactică și pedagogică, București;
4. Simona Maria Glăveanu. Programe de educație parentală. Training de dezvoltare a competenței parentale. Ediția I. EDITURA UNIVERSITARĂ, București, 2012
5. T.Cojocar u s.a. Studiul *Educația parentală în România*, București, 2011
6. Speranța Farca, coord. *Acasă” la grădiniță! / Ghid pentru părinți*. București, 2010.

Link-uri utile:

www.holt.ro

www.adoptiromania.ro

CHESTIONARE DE EVALUARE PRE- ȘI POST-PARTICIPARE PROGRAM

Chestionar pentru părinți 1.

Citiți afirmațiile de mai jos și dați o notă de la 1 la 10, unde 1 înseamnă că sunteți total împotriva afirmației, iar 10 înseamnă că sunteți total de acord cu aceasta. Încercuiți nota care reprezintă cel mai bine opinia dvs. Puteți alege orice notă între 1 și 10 pentru a vă nuanța răspunsul:

1. Dacă un părinte își iubește copilul trebuie să îi îndeplinească toate dorințele

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

2. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l pedepsească de fiecare dată când greșește

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

3. Un copil bun este cel care își ascultă întotdeauna părinții

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

4. Un copil trebuie lăsat de mic să ia decizii

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

5. Dacă un copil nu-și ascultă părintele înseamnă că nu-l respect

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

6. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l laude de fiecare dată când face ceva bun

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

7. Un copil bun este cel care are rezultate bune la grădiniță

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

8. Părinții sunt cei care trebuie să decidă pentru copiii lor în orice aspect din viața acestora

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

9. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l recompenseze de fiecare dată când face ceva bun

Total împotrivă

Total de acord

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

CHESTIONAR pentru părinți 2.

1. Spuneți cel puțin un lucru bun / pozitiv / care vă place, pe care l-ați descoperit la copilul dvs.?

2. Care este, după părerea dvs. cel mai greu lucru în a fi copil?

3. Cât timp petreceți zilnic cu copilul/copiii dvs.?

4. Care sunt cele mai frecvente cauze ale discuțiilor în contradictoriu cu copilul/copiii dvs.?

- vestimentație
- anturaj (prieteni)

- televizorul
- altele, specificați care?.....

5. Cum procedați atunci când copilul/copiii dvs. încalcă regulile?

.....

6. Enumerați câteva recomandări pe care le-ați făcut copilului/copiilor dvs. în legătura cu un stil de viață sănătos?

.....

7.a. Ce-i place copilului dvs. să facă în timpul liber?.....

.....

7.b. Alegeți una dintre preocupările de mai sus pe care ați încuraja-o.

.....

8. Care sunt activitățile familiale pe care ați dori să le facă mai bine copilul/copiii dvs.?.....

Vă mulțumim pentru răspunsurile Dvs. Acestea ne vor ajuta să vă fim alături în educația copiilor.

Chestionar pentru părinți 3.

1. La care din următoarele teme ați dori să găsiți răspuns/ să aflați informație?(subliniați)

- Alimentația copilului
- Bolile virotice
- Bolile diareice
- Igiena copilului
- Vaccinarea
- Semnele de pericol pentru viața și dezvoltarea copilului
- Comunicarea cu copilul
- Comportamentul copilului
- Climatul psihologic în familie și dezvoltarea copilului
- Jocul și jucăria în viața copilului
- Securitatea vieții și sănătății copilului
- Traficul de copii
- Prevenirea HIV/SIDA
- Pregătirea copilului către școală
- Altele (specificați) _____

2. La cine apelați, de obicei, atunci când apar întrebări în legătură cu îngrijirea, dezvoltarea și educația copilului Dvs.? (subliniați)

- educator
- psiholog
- rude
- prieteni/cunoscuți
- medicul de familie
- asistent social
- cărți de psihopedagogie
- reviste de psihopedagogie
- Internet
- emisiuni televizate
- altele (specificați) _____

3. În ce formă ați dori să primiți informația?(subliniați)

a) Orală:

- consultații (individuale sau de grup - subliniați)
- ședințe tematice
- schimb de experiență cu alți părinți
- altele (specificați) _____

b) Scrisă:

- standuri informaționale
- liflete/fluturați informaționali/pliante
- postere
- cărți literatură cu împrumut
- reviste/ziare pentru părinți
- altele (specificați) _____

4. Care formă de prezentare a informației ar fi mai accesibilă pentru Dvs.?(subliniați)

- să fiți prezent la acțiuni educative, organizate în cadrul grădiniței pentru părinți
- să preluați informația acasă pentru a o studia mai profund
- altele (specificați) _____

5. Indicați vârsta copilului Dvs., În ani _____

VĂ MULȚUMIM PENTRU COLABORARE!